

Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege. A hivatalos közzétételre a Magyar Közlönyben, illetve az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/1952/2016.

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Pokol Béla* és *dr. Stumpf István* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Salamon László* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

határozatot:

- [1] 1. Az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapítja, hogy az Országgyűlés az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdését sértő mulasztásban megnyilvánuló alaptörvényellenességet idézett elő azáltal, hogy nem biztosította a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról szóló 1996. évi CXXVI. törvényben az adózók számára, hogy rendelkező nyilatkozatuk kedvezményezettjeként valamennyi vallási közösség közül választhassanak. Az Alkotmánybíróság ezért felhívja az Országgyűlést, hogy jogalkotási feladatának 2017. december 31-ig tegyen eleget.
2. Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.V.35.189/2016/6. számú ítélete, a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 16.K.30.508/2015/8. számú ítélete, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal NAV 2928175453. ügyiratszámú másodfokú határozata, továbbá a NAV 4104699933. ügyiratszámú elsőfokú határozata alaptörvényellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.
3. Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

Indokolás

I.

- [2] 1. Az indítványozó az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d)* pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Kúria Kfv.V.35.189/2016/6. számú ítélete, a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 16.K.30.508/2015/8. számú ítélete, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) NAV 2928175453. ügyiratszámú másodfokú

határozata, továbbá a NAV 4104699933. ügyiratszámú elsőfokú határozata alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat, mivel a hivatkozott ítéletek és határozatok az indítvány szerint sértik az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdését, valamint a XV. cikk (1) és (2) bekezdését.

- [3] 2.1. A panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az indítványozó a NAV-hoz benyújtott nyilatkozataiban arról rendelkezett, hogy a NAV a 2012. évi befizetett személyi jövedelemadója 1–1%-át az általa megjelölt szervezetek részére utalja át. Kérelmét megvizsgálva azonban a NAV a 2013. november 22-én kelt elsőfokú határozatában megállapította, hogy a személyi jövedelemadója egyik 1%-ának felajánlására vonatkozó nyilatkozata – a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról szóló, többször módosított 1996. évi CXXVI. törvény (a továbbiakban: Szf. tv.) 5/A. § (1) bekezdésében foglalt feltételekre tekintettel – érvénytelen. A NAV határozata indokolásában arra hivatkozott, hogy az indítványozó kérelmében egy olyan nyilatkozat-lapot is benyújtott, amely a kedvezményezett beazonosítására alkalmas adatot nem tartalmaz, így a NAV nem tudta megállapítani, hogy mely civil szervezet, illetve bevett egyház, vagy kiemelt költségvetési előirányzat részére történt a felajánlás.
- [4] Az indítványozó ezt követően fellebbezést nyújtott be a NAV elsőfokú határozata ellen, kérve annak megváltoztatását. A NAV másodfokú szerve határozatában az elsőfokú határozatot 2014. február 28-án kelt döntésében helybenhagyta. A másodfokú határozat indokolásában a NAV rögzítette, hogy a nyilatkozat megtételekor hatályos Szf. tv. 4/A. §-a szerint kedvezményezett csak a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény (a továbbiakban: Ehtv.) szerint elismert egyház, vallásfelekezet, vallási közösség (a továbbiakban: egyház) lehet, feltéve, hogy azokat a NAV technikai számmal látta el. Az egyház a technikai szám kiadását követő évtől válhat kedvezményezetté. Később, 2013. augusztus 1-jétől az Szf. tv. szövege megváltozott, így ezt követően kedvezményezettnek csak a bevett egyház minősül. Az indítványozó nyilatkozatában nem érvényes technikai számot tüntetett fel, így nyilatkozata érvénytelen volt.
- [5] 2.2. A fentieket követően az indítványozó a másodfokon eljáró NAV által hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt pert indított. A perben eljáró Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a keresetet elutasította. A bíróság az ügy tényállásában rögzítette, hogy az indítványozó (a bírósági eljárás felperese) a 2012. évi személyi jövedelemadó-bevallásában a Szim Salom Progresszív Zsidó Hitközséget (mint az Ehtv. szerinti vallási tevékenységet végző szervezetet, a továbbiakban: hitközség) jelölte meg kedvezményezettként. A hitközség 2012. február 29-ig egyházként működött Magyarországon, és technikai számmal is rendelkezett. 2012. január 1-jétől ilyen technikai száma azonban – a 2012. január 1-

jétől hatályos Ehtv. alapján hozott 8/2012. (II. 29.) OGY határozat nyomán, melyben az Országgyűlés a hitközség egyházi státusz iránti kérelmét elutasította – már nem volt. A hitközség az Ehtv. alapján 2012. január 1-jétől ugyanis már csak egyesületnek – vallási tevékenységet végző szervezetnek – minősült.

- [6] A bíróság ítéletében rögzítette, hogy a személyi jövedelemadó 1%-ával való rendelkezés érvénytelen, ha a rendelkező nyilatkozat nem tartalmaz adószámot, illetve technikai számot. A bíróság ítéletében megállapította, hogy az indítványozó (a per felperese) által megjelölt hitközség a 2013. évre nézve nem rendelkezett technikai számmal, mivel korábbi technikai száma 2012. május 20-án az Ehtv. hatályba lépésére tekintettel a törvény erejénél fogva megszűnt. Az Ehtv. szerint új technikai szám pedig csak annak a szervezetnek adható ki, amelyet az Országgyűlés a technikai szám megszüntetését követően egyházként ismer el. A bíróság azt is kifejtette ítéletében, hogy a NAV-nak (a per alperese), az Szf. tv. szerint csak azt kell vizsgálnia, hogy a kedvezményezett rendelkezik-e technikai számmal, azt azonban nem kell feltárnia, hogy amennyiben nem rendelkezik technikai számmal, akkor annak mi az oka.
- [7] Az indítványozó hivatkozott arra is, hogy az Alkotmánybíróság 6/2013. (III. 1.) AB határozata nyomán – amelyben a testület megsemmisítette az Ehtv. azon rendelkezését, amely alapján a hitközség egyházi státuszát elveszítette – álláspontja szerint a hitközség az alkotmányjogi panaszában kifogásolt időszakban visszanyerte egyházi státuszát. A bíróság ezzel összefüggésben megállapította, hogy az Alkotmánybíróságnak e döntése a sérelmet szenvedett hitközséget jogosítja fel az őt ért sérelmek orvoslásának kezdeményezésére, a NAV-nak azonban csak a nyilvántartásban szereplő adatokat lehet figyelembe vennie, így az Alkotmánybíróság döntése nem befolyásolja azt a tényt, hogy a hitközség az érintett időszakban nem rendelkezett technikai számmal.
- [8] 2.3. Az indítványozó a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletével szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Kúriához, amely a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- [9] 2.4. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Indítványában kifejtette, hogy álláspontja szerint a Kúria és annak eljárását megelőzően eljáró bíróság, illetve a NAV figyelmen kívül hagyta az Alkotmánybíróságnak a 6/2013. (III. 1.) AB határozatát, illetve az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) vonatkozó döntését, és nem vette figyelembe, hogy a hitközség jogi státusza ezen döntések következtében rendeződött. Az indítványozó külön kiemelte, hogy az Alkotmánybíróság fenti határozata miatt nem az Ehtv. rendelkezéséből eredeztethető az alkotmányjogi panaszában megjelölt problémája, hanem abból, hogy a NAV és a bíróságok nem reflektáltak erre a változásra, és arra hivatkozással, hogy a hitközség nem rendelkezik technikai számmal, érvénytelennek minősítették a nyilatkozatát. Indítványában hangsúlyozta, hogy véleménye szerint az Ehtv. Alkotmánybíróság

döntése utáni szövege diszkriminatív helyzetet is teremt, mivel nem biztosítja valamennyi adózó számára, hogy személyi jövedelemadója 1%-át annak az egyháznak ajánlhassa fel, amelynek ő maga is tagja, sőt vezető tisztségviselője.

- [10] Az indítványozó álláspontja szerint az Alkotmánybíróság döntése folytán nemcsak egyházának jogi státusza állt helyre, hanem korábbi jogosítványainak is automatikusan vissza kellett volna állnia. Azaz a hatóságoknak észlelniük kellett volna, hogy a státusz helyreállta a technikai szám visszaállítását is eredményezi.
- [11] Mindezek alapján az indítványozó álláspontja szerint az alkotmányjogi panaszában támadott bírósági ítéletek és a NAV által hozott határozatok sértik az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdését, valamint XV. cikkének (1) és (2) bekezdéseit.

II.

- [12] 1. Az Alaptörvény indítványban felhívott szabálya szerint:

„VII. cikk (1) Mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékosság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

- [13] 2. A lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény érintett rendelkezése szerint:

„6. § (1) Vallási közösség az Országgyűlés által elismert egyház és a vallási tevékenységet végző szervezet. Az Országgyűlés által elismert egyház bevett egyház.

(2) A vallási közösség elsődlegesen vallási tevékenység céljából jön létre és működik.”

- [14] 3. A személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról szóló 1996. évi CXXVI. törvény hatályos szövege szerint:

„4/A. § (1) A 4. § (1) bekezdésében meghatározottakon túl kedvezményezettnek minősül

- a) a bevett egyház (ide nem értve annak belső egyházi jogi személyét) a (2) bekezdésben meghatározottak szerint,
- b) a rendelkező nyilatkozat évére vonatkozó központi költségvetésről szóló törvényben – a felhasználásért felelős fejezet megjelölésével, kiemelt előirányzatként – meghatározott cél.
- (2) Az adóhatóság a bevett egyházat – kérelmére – technikai számmal látja el. A bevett egyház a technikai szám kiadásának évét követő évben válik kedvezményezetté.
- (3) Az adóhatóság hivatalból technikai számmal látja el az (1) bekezdés b) pontja szerinti kedvezményezettet.
- (4) Az adóhatóság vezetője a rendelkező nyilatkozat évét megelőző év utolsó napjáig az (1) bekezdés szerinti kedvezményezett technikai számát a Magyar Közlönyben közzéteszi.
- (5) A (4) bekezdésben meghatározott adatok tekintetében az adóhatóság vezetője – azon adat kivételével, amelyet jogszabály más nyilvántartás részeként közhitelesnek minősít – közhiteles hatósági nyilvántartást vezet.”

„5/A. § (3) A (2) bekezdésben foglalt szabály nem alkalmazható, ha a rendelkező nyilatkozatnak a magánszemély érdekkörébe tartozó érvényessége, különösen a befizetett adó összege a rendelkező nyilatkozat évének november 15-éig nem állapítható meg. E tényről az adóhatóság a rendelkező nyilatkozat évének november 30-áig elektronikus úton, ügyfélkapu hiányában postai úton értesíti a magánszemélyt. Az érvényesség kérdésében legkésőbb a rendelkező nyilatkozat évét követő év utolsó napjáig az adóhatóság döntést hoz. Ha a magánszemély személye vagy az adó összege a rendelkező nyilatkozat évét követő év utolsó napjáig sem állapítható meg, az adóhatóság érvénytelenséget megállapító döntést hoz, és az utalás nem teljesíthető. A döntésről, annak meghozatalát követő 30 napon belül, de legkésőbb a rendelkező nyilatkozat évét követő év utolsó napjáig, ha személye megállapítható, a magánszemélyt értesíteni kell. Az utalás abban az esetben teljesíthető, ha a nyilatkozat az adóhatóság döntése – vagy az ellene benyújtott jogorvoslati kérelmet elbíráló szerv döntése – szerint a rendelkező magánszemély és a kedvezményezett érdekkörében is érvényesnek minősül.”

„8/A. § (7) A szervezet technikai száma 2012. január 1-jén, az Ehtv. 2012. január 1-jén hatályos 34. § (2) bekezdése szerinti egyház technikai száma – ha az Országgyűlés az Ehtv. 2012. január 1-jén hatályos 34. § (2) bekezdés szerinti elismerését elutasítja – 2012. május 20-án megszűnik. A megszüntetett technikai szám ismételtlen csak annak a szervezetnek adható ki, amelyet az Országgyűlés a technikai szám megszüntetését követően egyházként ismert el.”

III.

- [15] Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Abtv. 27. §-ára alapozza, amely szerint alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [16] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése azonban lehetővé teszi, hogy az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet terjesszen a testület elé. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében a befogadhatóság kérdésben az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 27. §-a szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [17] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a panaszos az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül terjesztette elő az indítványát. Az indítványozó érintettsége egyértelműen fennáll, mivel a perben felperesként vett részt. Az indítványozó a rendelkezésre álló jogorvoslatot kimerítette. Megállapítható továbbá, hogy a panasz megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek. Az indítvány megjelölte az indítványozó jogosultságát és az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés és 52. § (1b) bekezdés *a*) pont]; valamint az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérte az Alkotmánybíróság eljárását. A panaszos megjelölte továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói ítéleteket és hatósági döntéseket [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *c*) pont], valamint az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *d*) pont]. A panaszos indokát adta az eljárás megindításának, kifejtette az Alaptörvényben foglalt és az indítványban felhívott jogok sérelmének a lényegét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) pont], indokolta továbbá azt is, hogy a bírói ítéletek miért ellentétesek az Alaptörvény általa felhívott rendelkezéseivel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e*) pont]. A panaszos kifejezett kérelmet terjesztett elő a támadott bírói ítéletek és hatósági döntések megsemmisítésére is [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *f*) pont].
- [18] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában azt kifogásolta, hogy a támadott ítéletekben a bíróságok és a NAV nem vette figyelembe az Alkotmánybíróság 6/2013. (III. 1.) AB határozatát, illetve az EJEB vonatkozó

döntését, és nem állították helyre automatikusan a hitközség korábbi státuszát. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tekintette, hogy a bíróságoknak és a NAV-nak az eljárása sértette-e a panaszosnak az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdésében, illetve a XV. cikk (1) és (2) bekezdésében deklarált jogait.

IV.

- [19] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [20] 1. Az indítványozó szerint a bírósági ítéletek, valamint a NAV határozatai az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdésének és a XV. cikk (1) és (2) bekezdéseinek sérelme folytán alaptörvény-ellenesek, mivel a bíróságok és a NAV a személyi jövedelemadó 1 %-ának kedvezményezett körébe tartozóként nem vette figyelembe az általa vezetett hitközséget, figyelmen kívül hagyva ezáltal az Alkotmánybíróság 6/2013. (III. 1.) AB határozatát, valamint az EJEB vonatkozó ítéletét.
- [21] 2. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt fontosnak tartotta áttekintetni az indítvánnyal összefüggő gyakorlatának releváns elemeit.
- [22] 2.1. A gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához való jogot az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdése ismeri el: „[m]indenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa.”
- [23] Az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdése a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához való jogot az Alkotmány 60. § (1)–(2) bekezdésével azonos tartalommal, az Alkotmány szabályozását azonban részletesebben kibontva határozza meg. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében, ha az Alkotmányban szabályozott valamely alapelvet vagy alapjogot szöveggel vagy tartalmilag azonosan szabályoz az Alaptörvény is, és az egyéb körülményekben sem következett be olyan alapvető változás, amely a korábbtól eltérő tartalmú értelmezését indokolná, az Alkotmánybíróság fenntartja az adott rendelkezés tartalmával kapcsolatos gyakorlatát {vö. 34/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [33]; 35/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [25]; 3301/2012. (XI. 12.) AB határozat, Indokolás [20]}. Ezt a megállapítást erősíti, hogy az Alkotmánybíróság a lelkiismeret és a vallás szabadságához való jog egyéni és közösségi formában történő gyakorlására vonatkozó, az Alkotmány alapján kialakult joggyakorlatát több – az Alaptörvény hatályba lépését követően született – határozatában is megerősítette. E határozatokból a jelen ügy vonatkozásában

mindenekelőtt a következő alapvető tétel kiemelését és megerősítését tartja lényegesnek: „[a] vallási közösségek sajátos jogi formában történő – az államtól különvált, önálló – működésének lehetővé tétele az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a vallásszabadsághoz való jog gyakorlásának ugyan nem feltétele, de ahhoz szorosan hozzátartozik: a vallási közösségek nem körülhatárolt résztevékenységre vagy meghatározott érdekek képviselőire szerveződnek, mint a gazdasági társaságok vagy az egyesületek, pártok, szakszervezetek, hanem vallásgyakorlására; a vallás viszont a hívő számára a teljes személyiséget és az élet minden területét érinti és meghatározza” {27/2014. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [39]}.

- [24] A 27/2014. (VII. 23.) AB határozatában a testület úgy fogalmazott, hogy „[a]z állam kötelessége az alapvető jogok tiszteletben tartására és védelmére [Alaptörvény I. cikk (1) bekezdés] a vallásszabadsággal kapcsolatban sem merül ki abban, hogy tartózkodik az egyéni jogok megsértésétől, hanem gondoskodnia kell a vallásszabadság érvényesüléséhez szükséges feltételekről, azaz a vallásszabadsággal kapcsolatos értékek és élethelyzetek védelméről az egyéni igényektől függetlenül is.” A lelkiismereti szabadság és a vallásszabadság külön is nevesített joga azt ismeri el, hogy a lelkiismereti meggyőződés, s ezen belül, adott esetben a vallás az emberi minőség része, szabadságuk a személyiség szabad kibontakozásához való jog érvényesülésének feltétele. Maga az emberi személyiség a jog számára érinthetetlen (ezt fejezi ki az emberi élethez és méltósághoz való jog korlátozhatatlan volta), a jog csakis a külső feltételek biztosításával segítheti az autonómiát. Ezért a gondolat, a lelkiismeret és a vallásos hit (meggyőződés) szabadságához való jogból önmagában – ha ti. a vallás gyakorlásához való jogot most nem vesszük figyelembe – az államnak az a kötelessége következik, hogy az állam nem ítélezhet vallásos hit vagy lelkiismereti meggyőződés igazságtartalmáról {27/2014. (VII. 23.) AB határozat [40]–[42]}.
- [25] A vallásszabadság jogának egyéni és kollektív gyakorlása esetén az állam – mint általában a klasszikus szabadságjogok esetében – tehát mindenekelőtt negatív magatartásra, tartózkodásra kötelezett, vagyis arra, hogy ne korlátozza az egyének jogát. Az állam semlegessége a vallásszabadsághoz való joggal kapcsolatban azonban nem tétlenséget jelent. Az államnak egyrészt a szabad kommunikációs folyamatot kell biztosítania; ez a kötelessége a gondolat szabadsághoz és szabad véleménynyilvánításhoz való jogból is adódik. Másrészt adott esetben gondoskodnia kell más alapvető jogok védelméről a vallásszabadsággal szemben is. Végül magára a vallásszabadság jogára vonatkozó pozitív szabályozásra is szükség lehet [35/2014. (XII. 18.) AB határozat, 27/2014. (VII. 23.) AB határozat].
- [26] Az együttes (közösségi) vallásgyakorlás szabadsága nincs kötve semmilyen szervezeti formához. A másokkal együttesen történő vallásgyakorlásnak az Alaptörvény VII. cikkében biztosított joga mindenkit megillet, arra való tekintet nélkül, hogy az együttes vallásgyakorlás jogilag szabályozott szervezeti keretek között vagy anélkül,

illetve, hogy milyen szervezeti formában történik. Sem az egyéni, sem a közösségi vallásgyakorlás szabadsága nem tehető alkotmányosan függővé sem vallásos szervezeti tagságtól, sem a vallási közösség szervezeti formájától {27/2014. (VII. 23.) AB határozat [38]}. Azonban a hitgyakorlás, általában a hitélet társadalmilag kialakult tipikus intézménye az intézményesült egyház (vallási közösség). Ezért a vallásszabadsághoz való jog speciális területét képezi a vallásszabadság és annak intézményesített formában történő közösségi gyakorlása. Az Ehtv. a vallási tevékenység számára két szervezeti formát intézményesít vallási közösségként: a vallási tevékenységet végző szervezet (vallási egyesület) a közösségi vallásgyakorlás könnyen elérhető formai kerete, míg a bevett egyház az Alaptörvény által is kiemelt módon együttműködik az állammal, az Országgyűlés külön döntése alapján.

[27] Ezzel összefüggésben fontos kiemelni, hogy az államot széles mérlegelési lehetőség illeti meg a vallási közösségeknek nyújtható anyagi, pénzügyi támogatások, kedvezmények és mentességek (a továbbiakban együtt: anyagi támogatások) területén, különös tekintettel arra is, hogy az Alaptörvény N) cikke alapján Magyarország a kiegyensúlyozott, átlátható és fenntartható költségvetési gazdálkodás elvét érvényesíti (amelyért elsődlegesen az Országgyűlés és a Kormány felelős). Az Alkotmánybíróság azonban hangsúlyozza, hogy ilyen anyagi támogatások szabályainak meghatározása során az államnak különös figyelemmel kell lennie a vallásszabadsághoz való jog sajátosságaira, valamint arra, hogy valamely vallási közösség ne kerüljön sem más vallási közösségekhez, sem pedig velük összehasonlítható helyzetben lévő más szervezetekhez képest indokolatlanul hátrányos helyzetbe (Alaptörvény VII. cikk, XV. cikk) {lásd: 27/2014. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [48]}.

[28] Nem alkotmányos elvárás, hogy minden vallási közösség ténylegesen azonos jogosultságokkal rendelkezzen, sem az, hogy minden bevett egyházzal ténylegesen ugyanolyan mértékben működjön együtt az állam. A vallásszabadsághoz való joggal összefüggő jogok érvényesítésében meglévő gyakorlati különbségek alkotmányos határok között maradnak mindaddig, amíg nem diszkriminatív jogi szabályozásból erednek, illetve amíg nem diszkriminatív gyakorlat eredményei. Akár az állam által vállalt közösségi feladatok megoldásáról, akár a vallási közösségek számára hozzáférhetővé tett anyagi támogatásokról, akár pedig az állam és a bevett egyházak kötelező közösségi együttműködéséről van szó, mindhárom esetben érvényesülnie kell az állam világnézeti semlegességének, melyet az Ehtv. preambuluma is megerősített. Az összes vallási közösséget megillető jogosultságokon túli többletjogosultságokról, valamint a közösségi célok érdekében történő együttműködésről, illetve a bevett egyházi jogállásról való döntéssel kapcsolatban különösen fontos, hogy ne merülhessen fel kétség a tekintetben, hogy az állam a világnézeti semlegesség elvének megfelelően, az érintett vallási közösség

hátrányos megkülönböztetése nélkül járt el [XV. cikk (2) bekezdés] {lásd: 27/2014. (VII. 23.) AB határozat., Indokolás [54]}.

[29] A korábbi Alkotmány 60. § (3) bekezdése rögzítette, hogy a Magyar Köztársaságban az egyház az államtól elválasztva működik; ehhez képest az Alaptörvény VII. cikk (2) bekezdése az állam és az egyházak kapcsolatáról részletesebben és egyértelműbben fogalmaz: „[a]z állam és az egyházak különváltan működnek. Az egyházak önállóak. Az állam a közösségi célok érdekében együttműködik az egyházakkal.”

[30] Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy az Alaptörvény megalkotásakor az alkotmányozó több esetben kifejezetté tette az Alaptörvény szövegében a korábbi Alkotmány szövegén alapuló alkotmánybírói gyakorlatot olyan módon, hogy amit az Alkotmánybíróság több, elvileg lehetséges alkotmányértelmezési irány közül kiválasztott és alkalmazott, ahhoz az alkotmányozó hozzáigazította az Alaptörvény szövegét, megerősítve azt, hogy az adott értelmezés megfelelően és időt állóan bontotta ki az alkotmányos normatartalmat.

[31] 2.2. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése szerint „Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.” Az Alkotmánybíróság egyenlőséggel kapcsolatos korábbi gyakorlata szerint az azonos szabályozási koncepción belül adott, homogén csoportra nézve eltérő szabályozás a diszkrimináció tilalmába ütközik, kivéve, ha az eltérésnek észszerű, kellő súlyú alkotmányos indoka van, azaz nem önkényes {7/2015. (III. 19.) AB határozat [56], 33/2014. (XI. 7.) AB határozat [52]}. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint nem tekinthető alkotmányellenes hátrányos megkülönböztetésnek, ha a jogi szabályozás különböző tulajdonságokkal bíró alanyi körre eltérő rendelkezéseket állapít meg, mert alkotmányellenes megkülönböztetés csak összehasonlítható – azonos csoportba tartozó – személyi körben lehetséges. „Hátrányos megkülönböztetés akkor áll fenn, ha a szabályozás lényeges eleme tekintetében nem azonos az alanyok elbírálása, jogaik és kötelezettségeik meghatározása. Nem lehet viszont hátrányos megkülönböztetésről beszélni akkor, ha a jogi szabályozás eltérő alanyi körre állapít meg eltérő rendelkezéseket” {26/2013. (X. 4.) AB határozat [183], 1/2013. (I. 7.) AB határozat [89]}.

[32] 3. Az Alkotmánybíróság a korábbi gyakorlatának áttekintését követően az alkotmányjogi panasz alapján azt vizsgálta, hogy a támadott bírói döntés sértette-e az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdését, valamint XV. cikk (1) és (2) bekezdését. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt megállapította, hogy az Ehtv. és az Szf. tv. hatályos szabályozása alapján a hitközség nem tekinthető bevett egyháznak (az Alkotmánybíróság 6/2013. (III. 1.) AB határozata ellenére sem), és mivel technikai

számmal sem rendelkezik, így az Szf. tv. 4/A. §-a alapján a személyi jövedelemadó 1%-ának kedvezményezettje sem lehet.

- [33] 3.1. A fentiekkel összefüggésben fontos kiemelni, hogy a hatályos Szf. tv. 4/A. § (2) bekezdése első mondatában úgy fogalmaz, hogy „[a]z adóhatóság a bevett egyházat – kérelmére – technikai számmal látja el.” Az indítványból egyértelműen megállapítható, hogy a panaszos által vezetett hitközség az Ehtv. 2012. január 1-jei hatályba lépését követően nemcsak egyházi státuszát, hanem az Szf. tv. 8/A. § (7) bekezdése alapján 2012. május 20-án technikai számát is elveszítette. A hivatkozott Szf.tv. 8/A. § (7) bekezdése azt is kimondja – összhangban az Szf. tv. 4/A. § (2) bekezdés első mondatával –, hogy a megszüntetett technikai szám ismételten csak annak a szervezetnek adható ki, amelyet az Országgyűlés a technikai szám megszüntetését követően egyházként ismert el, és csak akkor, ha azt az egyház kifejezetten kérelmezi. Az indítványból azonban egyértelműen megállapítható, hogy a hitközség az Alkotmánybíróság fenti határozatát követően sem kezdeményezte a technikai szám ismételt kiadását.
- [34] 3.2. Fontos hangsúlyozni azt is, hogy az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdése nem hozható közvetlen összefüggésbe az egyházak támogatásának kérdésével, az Alaptörvény e rendelkezése ugyanis a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához való jogot deklarálja. Az alkotmányjogi panaszában az indítványozó sem állította, hogy a NAV és a bíróságok az ő szabad gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához való jogát csorbították volna – panaszában ugyanis csak azt kifogásolta, hogy személyi jövedelemadója 1%-át nem ajánlhatta fel a hitközség részére. Így az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdésének sérelme a NAV és a bíróságok eljárása vonatkozásában nem állapítható meg.
- [35] 3.3 Az indítványozó panaszában azt állította, hogy a NAV és a bíróságok indokolatlanul tettek különbséget a hitközség és a bevett egyházak között, ezáltal sértették az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdésében deklarált jogát. Ezzel összefüggésben ki kell emelni, hogy az alkotmányjogi panaszban támadott ítéleteket, illetve határozatokat az érintett bíróságok és a NAV a hatályos jogszabályok figyelembevételével hozták meg. A személyi jövedelemadó 1%-ának kedvezményezettje körébe pedig a hatályos szabályok alapján a hitközség nem tartozott bele. Így magának a jogalkotó döntésének az eredménye, hogy a bevett egyházak és a hitközség mint vallási tevékenységet végző szervezet, a hatályos Szf. tv. szabályozása alapján nem alkotnak homogén csoportot (ez az Ehtv. rendelkezéseiből fakadó következmény). Márpedig az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében meghatározott diszkrimináció-tilalom (jelen esetben vallási alapon) csak azonos, homogén csoportba tartozók esetében értelmezhető. A csoportképzést jelen esetben maga a jogalkotó végezte el, amikor az Ehtv.-ben megalkotta a bevett egyházak csoportját, és az Szf. tv.-ben csak azok számára tette lehetővé a kedvezményezetté

válást. Így azonban az is megállapítható, hogy az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszban támadott NAV eljárás és a bíróságok eljárása önmagában nem volt diszkriminatív, hiszen nem a NAV és a bíróságok tettek indokolatlan különbséget a hitközség és a bevett egyházak között (és tekintették ezért érvénytelennek a panaszos személyi jövedelemadója 1%-ának a hitközség részére történő felajánlását), hanem azok csak a jogszabályi keretek között hozták meg döntésüket. Így az indítványozó tekintetében a jogalkalmazás során nem sérült az Alaptörvény XV. cikkének (1) és (2) bekezdése – hiszen a hatályos szabályozás alapján a bevett egyházak és az egyéb vallási tevékenységet végző szervezetek (így pl. a hitközség) nem képeznek homogén csoportot, így a NAV és a bíróságok által tett megkülönböztetés sem értékelhető alaptörvény-ellenesnek.

- [36] 3.4. A fentiek alapján megállapítható tehát, hogy mind a NAV, mind pedig a bíróságok a hatályos jogszabályok figyelembevételével jártak el, és ezen szervek eljárásukkal nem sértették a panaszosnak az Alaptörvényben biztosított jogait. Másképp fogalmazva megállapítható, hogy az indítványozónak az alkotmányjogi panaszában állított alapjog-séremlme nem hozható összefüggésbe a bíróságok, illetve a NAV tevékenységével, eljárásával. Ezért az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ára alapozott indítványt elutasította.

V.

- [37] 1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában kiemelte, hogy nem az Szf. tv. és az Ehtv. szabályait tekinti alaptörvény-ellenesnek, hanem a bíróságok és a NAV döntéseit. Ezzel összefüggésben azonban az Alkotmánybíróság észlelte, hogy a panaszos által kifogásolt alkotmányossági problémát az Szf. tv. szabályozása – a technikai szám hiánya, illetve a hitközség jogi státusza miatti, a személyi jövedelemadó egyházi 1%-ának kedvezményezeti köréből való kizártsága – okozza.
- [38] Ezzel összefüggésben fontos rögzíteni, hogy az Abtv. 46. § (1) bekezdése felhatalmazza az Alkotmánybíróságot arra, hogy ha a hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásában a jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállását állapítja meg, akkor a mulasztást elkövető szervet – határidő megjelölésével – felhívja jogalkotói feladatának teljesítésére. Az Abtv. 46. § (2) bekezdésének c) pontja alapján a jogalkotói feladat elmulasztásának minősül, ha a jogi szabályozás Alaptörvényből levezethető lényeges tartalma hiányos.
- [39] 2. Az Alkotmánybíróság a fentiekkel összefüggésben elsőként azt vizsgálta, hogy sérülhet-e a vallási meggyőződésen alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalma azáltal, hogy a jogalkotó csak bizonyos vallási közösségek tagjai számára biztosította annak lehetőségét, hogy személyi jövedelemadójuk 1%-át egy választásuk szerinti vallási közösség részére ajánlják fel.

- [40] 2.1. Mindenekelőtt fontos kiemelni, hogy az Alaptörvény megkülönböztetés nélkül, mindenki számára elismeri a gondolat, a lelkiismereti és vallás szabadságát. A vallásszabadság, a vallási türelem a magyar alkotmányos hagyomány része, különösen a felekezeti jogegyenlőség, azaz a különböző vallású polgárok jogegyenlősége, amely a XIX. század óta történeti alkotmányunk vívmánya. A vallásszabadság alapvető joga nem jelent azonban állami támogatáshoz való jogot. Az Alaptörvény VII. cikk (3) bekezdése azt is kimondja, hogy a vallási közösségek az államtól különváltan működnek. Az Alaptörvény felkínálja a vallási közösségek és az állam együttműködésének lehetőségét. Az együttműködésről azonban az Országgyűlés dönt (az Ehtv.-ben mint sarkalatos törvényben), és az együttműködés keretében a bevett egyházak számára sajátos jogosultságokat biztosít. A gondolat, a lelkiismereti- és vallás szabadsága nem terjed ki azonban olyan tevékenységekre, melyek az Alaptörvényben rögzített értékekkel és alapvető jogokkal összeegyeztethetetlenek. Az ilyen csoportok tevékenységét az állam nem támogathatja.
- [41] 2.2. Azt is rögzíteni kell, hogy a vallási közösségek tényleges helyzete eltérő, ami nem alkotmányossági kérdés – így pl. akár különböző közösségek tagjainak adakozási hajlandósága is eltérő lehet. Emellett a vallási közösségek jogi helyzete is különbözik az Alaptörvény értelmében. Eszerint a vallásgyakorlás feltételei különbözőek lehetnek az egyes vallási közösségekben. A különböző vallási közösségek – bevett egyházak és vallási tevékenységet végző szervezetek – eltérő jogokat élvezhetnek, és a jogalkotó is eltérő módon szabályozhatja a számukra jutott kedvezményeket és támogatásokat is. A szabad vallásgyakorláshoz fűződő jog tekintetében azonban a különböző vallási közösségek tagjai között – a fentebb meghatározott, szélsőséges kivételekkel – nem tehető különbség: minden vallási közösség valamennyi tagját megilleti a vallásszabadság joga.
- [42] A vallási közösségek hitéleti tevékenységének közvetlen állami támogatását két évtizede váltotta fel a személyi jövedelemadót fizetők rendelkező nyilatkozatai alapján nyújtott támogatás. A személyi jövedelemadó meghatározott részének felajánlása alapján nyújtott támogatás rendeltetése nem az államtól, az állam és az egyházak közötti együttműködés keretében átvállalt közfeladatok támogatása, hanem a vallási közösségek hitéleti tevékenységének támogatására szolgál (Ehtv. 23. § (1) bekezdés). E rendszer két évtized alatt meghonosodott Magyarországon, és a civil szervezetek támogatása mellett a vallási közösségek vonatkozásában is állampolgári részvétel fontos elemévé vált. Míg azonban a „civil” 1% vonatkozásában az adófizető könnyen találhat a kedvezményezett körből esetleg kieső szervezet helyett támogatására érdemes szervezetet, addig a vallási meggyőződés természetéből adódó kizárólagossága folytán nem életszerű, hogy egy vallási közösség tagja más vallási közösséget támogasson.

- [43] 2.3. A fentiek alapján megállapítható, hogy nem indokolható az olyan megkülönböztetés, ami által a bevett egyházak tagjai – amennyiben fizetnek személyi jövedelemadót – jövedelemadójuk 1%-át egyházuk számára felajánlhatják, a vallási tevékenységet végző szervezetek tagjai azonban nem élhetnek e lehetőséggel. Ebben a tekintetben ugyanis a bevett egyházak és a vallási tevékenységet végző szervezetek homogén csoportot alkotnak. A csoportképzés alapja azonban ebben az esetben nem a vallási tevékenységet végző szervezetek és a bevett egyházak közötti, vallási rendeltetésük alapján fennálló hasonlóság, hanem a hívők (az Szf. tv. vonatkozásában adózók) összessége, és azok egyéni jogainak egyezősége. Az Alaptörvény VII. cikke alapján ugyanis a vallásszabadsághoz való jog magjaként megjelenő meggyőződés szabad megválasztásának joga minden embert megillet. Így a hívők a vallásszabadságból fakadó jogaik tekintetében (legyenek bármelyik vallás követői is) homogén csoportot alkotnak. A hatályos szabályozás azonban csak egyes vallási közösségek tagjai számára adja meg a lehetőséget, hogy adójuk meghatározott részével közösségüket támogassák, míg más közösségek tagjait e lehetőségből kizár. Ezért az Alaptörvény XV. cikkén alapuló vizsgálat során is az egyes vallások követőit (jelen esetben mint adózók) kell homogén csoportnak tekinteni. A jelen ügyben vizsgált esetben tehát a jogalkotó nem különböző vallási közösségek között ténylegesen fennálló különbségeket ismer el, hanem különböző vallási közösségek tagjai között tesz (indokolatlan) különbséget. Amíg az előbbi különbségtétel indokolható lehet a vallási közösségek eltéréseivel, a személyek közötti különbségtétel nem tekinthető annak, azaz szükségképpen észszerűtlen és indokolatlan. Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a jelen határozat nem érinti az egyházak hitéleti és közcélú tevékenységének anyagi feltételeiről szóló 1997. évi CXXIV. törvény 4. § (2)–(4) bekezdéseiben szabályozott kiegészítő támogatást, sem egyéb, a bevett egyházakat megillető támogatásokat és kedvezményeket. Az Alaptörvényből nem következik, hogy a bevett egyházak és a vallási egyesületek támogatását azonos módon kellene szabályozni, ugyanakkor az egyén – mint hívő és adózó – oldaláról nem tehető indokolatlan különbség.
- [44] 3. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapította, hogy az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdését sértő mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenes helyzet áll fenn annak következtében, hogy a törvényalkotó nem biztosította az Szf. tv.-ben az adózók számára, hogy rendelkező nyilatkozatuk kedvezményezettjeként valamennyi vallási közösség közül választhassanak. Az Alkotmánybíróság ezért felhívja az Országgyűlést, hogy jogalkotási feladatának 2017. december 31-ig tegyen eleget.
- [45] 4. Az Alkotmánybíróság a határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdésének utolsó mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró párhuzamos indokolása

[46] Támogatom a határozatot, de az indokolás egy részével nem értek egyet, illetve részben hiányosnak látom.

[47] Az indokolás IV. részének 2.1. pontjában (Indokolás [22]) a határozat megítélésem szerint helytelenül állítja azt, hogy a korábban hatályban volt Alkotmány és az Alaptörvény szabályozása azonos tartalmat jelent a vallásszabadság vonatkozásában, és hogy ebből következően a régi alkotmány alapján kialakított érvelési gyakorlatot az Alkotmánybíróság újragondolás nélkül fenntarthatja. A többségi véleménytől

eltérően megítélésem szerint az Alaptörvény szabályozása eltér az Alkotmány 60. § (3) bekezdésében foglaltaktól, ezért az AB ennek értelmezése során nem követheti a korábbi gyakorlatát. A korábbi Alkotmány az állam és az egyházak elválasztott működését rögzítette, az Alaptörvény szerint azonban „a közösségi célok érdekében együttműködésre alkalmasság” az egyházzá nyilvánítás egyik feltétele lehet. Az Alaptörvény emellett nem a vallásszabadság individuális gyakorlásának szabályozásához ír elő sarkalatos törvényt, hanem annak kollektív gyakorlásának szerveződéséhez. Ez utóbbi nem kíván meg olyan nagyfokú tartózkodást az állam részéről, mint az individuális vallásszabadság.

[48] Az Alaptörvény 4. módosítása hatályon kívül helyezte a régi Alkotmányon nyugvó alkotmánybírói döntések érvelési normáit épp azért, hogy az új alaptörvényi értelmezési szabályok korábbihoz képest a lényegét illetően megváltozott irányai akadálytalanul tudjanak érvényesülni. A 13/2013. (VI. 17.) AB határozatban a korábbi testületi többség úgy határozott, hogy a hatályon kívül helyezés ellenére a szövegszerű idézés szintjén is fel kívánja használni a régi alkotmánybírói határozatok érveit, és mivel az államhatalmi rendszeren belül nincs olyan más szerv, mely felülbírálná az alkotmánybírói döntéseket, így a hatályon kívül helyezett alkotmánybírói határozatok reaktiválása azóta is folyik. Ám ez a kritizálható döntés is csak úgy tette lehetővé e régi alkotmánybírói határozatok felhasználását, amennyiben teljes egyezés van a régi alkotmányi szabályozás és az alaptörvényi szabályozás között. A vallásszabadság és az egyházszerzés egész körét (vagyis az Alaptörvény VII. cikkének (1)–(5) bekezdéseinek teljes összefüggésrendszerét!) a szem elé tartva látható, hogy itt még ez az egyező szabályozás sem létezik. Így a régi alkotmánybírói határozatok felhasználhatóságának deklarálása az indokolás kritizált részében még a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatot is túlfeszíti, és ez megakadályozhatja azt, hogy e kérdéskör részleteit önálló érvelések felkutatásával és ismételt végig gondolásával alakítsuk ki a jövőben.

[49] Az egyik újragondolási kérdéskört épp abban látom, hogy a vallásszabadságot és az egyházakat érintően az állam cselekvési szabadságát és az itteni korlátokat másként kell megfogalmazni azoknak a vallási irányzatoknak az esetében, melyek napjaink nyugat-európai tapasztalatai szerint a legellenségesebben állnak az európai kulturális értékekkel és társadalomszervezéssel szemben. Ebben a vonatkozásban nem elég, ha a többségi indokolással egyezően csak az állam negatív magatartásra kötelezését emeljük ki: „A vallásszabadság jogának egyéni és kollektív gyakorlása esetében az állam – mint általában a klasszikus szabadságjogok esetében – tehát mindenekelőtt negatív magatartásra kötelezett, vagyis arra, hogy ne korlátozza az egyének jogát (Indokolás [25]). Ezt le lehetett még írni az 1990-es évek elején létrehozott valamelyik alkotmánybírói határozatban, ám 2017-ben, amikor a nyugati nagyvárosokban az iszlám egyes irányzatai esetében (például a szalafita vagy a vahabita irányzatoknál) szisztematikusan és az irányzat tagjainak tekintélyes részére érvényesen

megállapítható, hogy a legellenségesebben viszonyulnak az európai kulturális értékekhez – most már napi terrorakciókban is megnyilvánulva –, akkor ezt a megállapítást érhetetlennek és elfogadhatatlannak kell minősíteni.

- [50] A jövőben tehát félre kell tolnunk ebből az okból is a '90-es években még problémátlanak tűnő érveléseket és normatív formulákat az állam és az egyház, illetve a vallási irányzatok viszonyát illetően, és alapvetően új alapról kiindulva kell ezeket újragondolni. Ebben segíthet az is, hogy az Alaptörvény Nemzeti Hitvallásának deklarációi és alaptörvényi értékhangsúlyai az alkotmánybírósági értelmezés középpontjába állították a kereszténység és az európai közösségek, illetve ezeken belül mindenekelőtt magyar nemzeti közösség védelmét és fennmaradásának primátusát. Amikor az alkotmánybírósági döntéseink indokolásaiban – az egyedi indítvány eldöntésén túl – hosszabb távon is ható normatív érveket és döntési formulákat fektetünk le, a akkor ezekből kell kiindulnunk.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [51] 1. A többségi határozat által lefolytatott vizsgálat eredményével egyetértek: az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdését sértő, diszkriminatív szabályozási helyzet áll fenn annak következtében, hogy a személyi jövedelemadó az adózó rendelkezése szerint felhasználható egyik 1%-ának kedvezményezettje bevett egyház lehet, de más vallási közösségek ki vannak zárva ebből a körből.
- [52] Érdemes lett volna az Abtv. 28. § (1) bekezdése alapján hivatalból indított, a 26. § szerinti normakontroll eljárásban alaposabban megvizsgálni, hogy az ügyben feltárt alaptörvény-ellenesség nem hárítható-e el az Szf. tv.-nek a bíróság által alkalmazott egyes jogszabályi rendelkezései megsemmisítésével. Megsemmisítésre ugyanis olyan esetben is sor kerülhet, ha az Alkotmánybíróság diszkriminatív normát talál, de önmagában a megsemmisítéssel közvetlenül nem tudja orvosolni a hátrányos megkülönböztetést. Ilyenkor az Alkotmánybíróság döntését követően a jogalkotó feladata, hogy megtegye az Alaptörvénnyel való összhang helyreállítása érdekében szükséges szabályozási lépéseket. Minthogy azonban az alaptörvény-ellenesség a vizsgált szabályozás tekintetében fennáll, s konkrét normakontrollra nem került sor, ezért legalább a mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítását is támogatni tudtam.
- [53] 2. A többségi indokolásnak a határozat rendelkező részét alátámasztó lényegi érveivel egyetértek, ugyanakkor olyan állítás is szerepel az indokolásban, amelyet konkrétan

vitatnom kell; ráadásul a jelen ügyben tapasztalt helyzet egyszersmind az Alkotmánybíróság határozatainak megalapozásával kapcsolatos általánosabb jellegű problémára is rávilágít.

- [54] 2.1. A többségi indokolás több helyen is állítja, hogy a „hitközség”, tehát az a vallási szervezet, amelyhez az indítványozó is tartozik, az Ehtv. 9/A. §-a szerinti vallási tevékenységet végző szervezetnek minősül: „az indítványozó (a bírósági eljárás felperese) a 2012. évi személyi jövedelemadó-bevallásában a Szim Salom Progresszív Zsidó Hitközséget (mint az Ehtv. szerinti vallási tevékenységet végző szervezetet, a továbbiakban: hitközség) jelölte meg kedvezményezettként”, „[a] hitközség az Ehtv. alapján 2012. január 1-jétől ugyanis már csak egyesületnek – vallási tevékenységet végző szervezetnek – minősült” (Indokolás [5]); „magának a jogalkotó döntésének az eredménye, hogy a bevett egyházak és a hitközség, mint vallási tevékenységet végző szervezet, a hatályos Szf. tv. szabályozása alapján nem alkotnak homogén csoportot”, „a hatályos szabályozás alapján a bevett egyházak és az egyéb vallási tevékenységet végző szervezetek (így pl. a hitközség) nem képeznek homogén csoportot” (Indokolás [35]).
- [55] 2.2. A fentiekkel kapcsolatos probléma általános szinten a következő kérdésben ragadható meg: mi alapján fogalmaz meg az Alkotmánybíróság megállapításokat egy általa vizsgált ügyben? Az Alkotmánybíróság megállapításainak forrása lehet közvetlenül az Alkotmánybíróság által végzett Alaptörvény- és jogszabály-értelmezés, továbbá – többek között – az indítványban és a hatósági, bírósági döntésekbe foglalt tények és jogértelmezések is. Ez utóbbiakat azonban nem kell és nem is szabad kritika nélkül elfogadnia az Alkotmánybíróságnak. Az indítványozónak dokumentumokkal igazoltan kell alátámasztania az indítványban foglalt tényeket [Abtv. 52. § (6) bekezdés]; az indítványban foglalt jogértelmezés megalapozottságáról az Alkotmánybíróság dönt, valamint a bírósági döntés Alaptörvénnyel való összhangját is felülvizsgálja [Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pont].
- [56] Ha az Alkotmánybíróság akár az indítványból, akár a bírósági döntésből kritika nélkül átvesz állításokat, illetve saját – részletesen alátámasztott – jogértelmezés nélkül fogalmaz meg határozott kijelentéseket, akkor fennáll a veszélye, hogy – legalábbis szakmai szempontból – úgy jár, mint a példázatbeli ember, aki házát homokra építette: ha szakad a zápor, ömlik az ár, süvít a szél, nekizúdul a háznak, akkor az összedől és romhalmazzá válik [vö. Mt. 7,26–27]. Az Alkotmánybíróság akkor jár el helyesen, ha az okos emberhez hasonlít, aki sziklára építeti a házát [vö. Mt. 7,24–25], tehát ha határozataiban csak szilárdan megalapozott kijelentéseket tesz. Elengedhetetlennek tartom, hogy megállapításaink ne csak helytállóak, hanem a kívülállóak számára is nyilvánosan igazoltan helytállóak legyenek; csak így maradhat erős az Alkotmánybíróság működésével kapcsolatos szakmai és állampolgári bizalom.

- [57] 2.3. Végezzünk most néhány mélyfúrást, hogy milyen alapokon nyugszik az az állítás, hogy az ügyben hivatkozott „hitközség” az Ehtv. szerinti vallási tevékenységet végző szervezetnek minősül.
- [58] Az indítványozó szerint a 6/2013. (III. 1.) AB határozatban „foglaltak értelmében tehát a Szim Salom Progresszív Zsidó Hitközség visszakapta egyházi státuszát” [indítvány 8. pont]. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítélete [4. oldal] szerint „a 6/2013. (III. 1.) AB határozatban foglaltaknak megfelelően a Szim Salom Progresszív Zsidó Hitközség visszaszerezte egyházi jogi státuszát 2012. január 1-re visszamenőlegesen”. Ezeket a megállapításokat az Alkotmánybíróságnak természetesen nem kell kritikai vizsgálat nélkül átvennie, de mindenesetre az bizonyos, hogy ezekből nem következik az, hogy a hitközség az Ehtv. 9/A. §-a szerinti vallási tevékenységet végző szervezet lenne. Álláspontom szerint az is erősen vitatható, hogy ez az állítás más érveléssel kellőképpen meggyőzően alátámasztható.
- [59] A 6/2013. (III. 1.) AB határozat ugyanis ideiglenesen rendezte a határozat által érintett egyházak státuszát, de azt a vallási közösségek jogállásával és működésével kapcsolatos törvényeknek az Alaptörvény negyedik módosításával összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CXXXIII. törvény (a továbbiakban: Ehtvmód.) hatályba lépése bizonytalaná tette.
- [60] A hitközség jogállását is érintette a 6/2013. (III. 1.) AB határozat, ennek megfelelően az Ehtv. 33. § (2) bekezdése alapján a miniszter közleményben közzétette a hitközség nevét (<http://emberijogok.kormany.hu/kozlemeny-az-ehv-33-1-bekezdesevel-erintett-kozossegek-nevenek-kozvetetele>, 65. pont), ezért jogállásának rendezésére az Ehtv. 33. §-a szerinti eljárás vonatkozik. Ez alapján a hitközség a bevett egyházként történő elismerését kezdeményezte. Az Országgyűlés Igazságügyi bizottsága 2014. július 11-én benyújtotta a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény módosításáról szóló T/794. számú törvényjavaslatot, amely a hitközségnek az Ehtv. bevett egyházakra vonatkozó mellékletébe iktatását is tartalmazta, ugyanakkor benyújtotta az együttműködés elutasításáról szóló H/795. számú határozati javaslatot is. Az Országgyűlés azonban sem a törvényjavaslat, sem a határozati javaslat elfogadásáról, illetve elutasításáról nem döntött [a jelen alkotmánybírósági határozat aláírásának dátumot tekintve éppen három éve, tehát az Ehtv. 14/C. § (3)–(4) bekezdésében előírt 60 napos határidőt több mint 1000 nappal túllépve].
- [61] Az Ehtv. hatályos szabályai alapján az hitközség bevett egyháznak minősül, ha az Országgyűlés ilyenként ismeri, attól a naptól kezdve, amikor az Ehtv. bevett egyházakra vonatkozó mellékletének erről szóló módosítása hatályba lép [Ehtv. 15. §]. A parlamenti elismerésre azonban nem került sor. Az hitközség vallási tevékenységet végző szervezetnek minősül akkor, ha az elismerést az Országgyűlés határozatban elutasítja, illetve az Alkotmánybíróság az elutasító döntést helyben hagyja, mégpedig az Alkotmánybíróság vonatkozó határozatának közzétételét követő 30. naptól [Ehtv.

33. § (3) bekezdés]. A parlament azonban elutasító határozatot sem hozott. A fentiekre figyelemmel álláspontom szerint a hitközség jelenleg nem minősül vallási tevékenységet végző szervezetnek, hanem függőben van a jogállása. (Ennek alkotmányossági minősítése megérne egy külön vizsgálatot, de majd egy olyan ügyben lesz indokolt elvégezni, ahol az Alkotmánybíróság által eldöntendő kérdés szorosabban összefügg ilyen helyzetben lévő vallási szervezet jogállásával.)

[62] Mindezekre tekintettel a többségi határozat indokolásának a hitközségnek jogállására vonatkozó állítása alatt véleményem szerint nem szikla, hanem homok van. Szerencsére jelen esetben a ház – a többségi határozat indokolásának érdemi része – nem ezen a talajon nyugszik, ezért a hitközség jogállásának minősítése a határozat lényegére nem hat ki. Fontosnak tartottam mindazonáltal, hogy rámutassak a fent tárgyalt kijelentések ingatag mivoltára. Egyrészt azért, hogy későbbi határozatainkban konkrétan ezekre ne építkezzünk; másrészt pedig azért, hogy a jövőben általánosságban is ügyeljünk jobban a döntéseink megalapozására.

Budapest, 2017. július 11.

*Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró*

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

[63] A többségi határozattal – a mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításának kivételével – egyetértek.

[64] Álláspontom szerint az alaptörvény-ellenesség nem vezethető vissza jogalkotói mulasztásra; nem állapítható meg az Abtv. 46. § (2) bekezdés c) pontjában körülírt, jogi szabályozás tekintetében fennálló tartalmi hiányosság.

[65] A jogi szabályozás áttekintésének eredményeként nem kérdéses, hogy a jogalkotói akarat egyértelműen arra irányult, hogy az 1%-os jövedelemadó felajánlás lehetőségével csak a bevett egyházak javára lehessen élni, egyéb vallási közösség javára pedig ezzel a lehetőséggel ne lehessen élni. Ennek felel meg a kialakított szabályozás is, amely az említett kérdéskört a fenti tartalommal rendezte.

[66] Tekintettel arra, hogy az adófelajánlás lehetőségét az állam hitéleti támogatásként biztosítja, osztva a többségi határozat érvelését, de nem elfogadva, hogy jogalkotói mulasztással állnánk szemben, ezt a szabályozást a vallásszabadságot érintő diszkriminatív szabályozásnak tartom.

[67] Bár az indítvány előterjesztésére az Abtv. 27. §-a alapján került sor, az Alkotmánybíróságnak lehetőségében állt volna az Abtv. 28. §-a alapján az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti konkrét normakontroll elvégzésére is. Ennek keretében nézetem szerint nemcsak a technikai számra vonatkozó rendelkezés, hanem szoros

összefüggés okán a jogi szabályozás egyéb kapcsolódó elemei is bevonhatóak lettek volna az alkotmányossági vizsgálatba.

- [68] Alaptörvény-ellenes jogi norma esetén az előírt jogkövetkezmény az alaptörvény-ellenes szabályozás megsemmisítése. Nézetem szerint, ha az Alkotmánybíróság él az Abtv. 28. §-ában foglalt, az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti vizsgálatra történő áttérés lehetőségével, ezt a jogkövetkezményt kellett volna alkalmaznia. Az ügy körülményeire tekintettel – a meglévő 1%-os felajánlási lehetőség érintetlenül hagyása érdekében – a *pro futuro* megsemmisítés eszközével lett volna indokolt élni, megadva a lehetőséget a jogalkotónak olyan jogi szabályozás kialakítására, mely már mentes lesz a diszkriminációtól, és egyben összhangban marad a Magyar Államnak az Apostoli Szentszékekkel kötött nemzetközi egyezményből folyó kötelezettségeivel is.
- [69] Az Alkotmánybíróságnak e megoldás mellett is módja lett volna határozatában egyértelművé tenni, hogy nem az 1%-os adófelajánlással, mint kedvezménnyel van alkotmányossági probléma, hanem azzal, hogy ez hitéleti támogatásként nem szűkíthető le csak egyes felekezetek számára juttatható kedvezményre.
- [70] A kifejtettek okából a többségi határozat rendelkező részének 1. pontját nem tudtam támogatni.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró